

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

Soidensuojeluohjelman valmistelu sekä luonnonarvot YSL:n uudistuksessa

Hallitusneuvos Satu Sundberg
Suoseuran kevätseminaari 13.3.2013

Luonnonsuojelulain (1096/1996) mukaisen luonnonsuojeluohjelman laatiminen ja hyväksyminen

- Valtakunnallisesti merkittävien luonnonarvojen turvaamiseksi voidaan laatia luonnonsuojeluohjelmia, joilla alueita varataan luonnonsuojelutarkoituksiin
- Ohjelman laatii ympäristöministeriö ja sen hyväksyy valtioneuvosto yleisistunnossaan
- YM asettanut valmistelua varten työryhmän ajalle 4.9.2012 – 31.12.2014
- Valmisteilla oleva soidensuojeluohjelma on ensimmäinen uuden luonnonsuojelulain mukainen suojeluohjelma

Soidensuojelutyöryhmän jäsenet

Ympäristöneuvos	Aulikki Alanen, YM (pj)
Metsäneuvos	Marja Kokkonen , MMM (vpj)
Vanhempi tutkija	Kaisu Aapala, SYKE (pääsihteeri)
Erikoissuunnittelija	Satu Kalpio, MH (toinen sihteeri)
Ympäristöneuvos	Mikko Kuusinen, YM
Geologi	Asta Harju , GTK
Professori	Anne Tolvanen, Metla
Dosentti	Samuli Joensuu, TAPIO
Professori	Janne Kotiaho, JyY
Ylitarkastaja	Leena Rinkineva , EPOELY
Projektipäällikkö	Ismo Karhu, Pohjois-Pohjanmaan liitto
Lakimies	Tommi Siivonen, MTK
Hall. puheenjohtaja	Risto Sulkava, SLL
LS asiantuntija	Keijo Savola, Luonto-Liitto

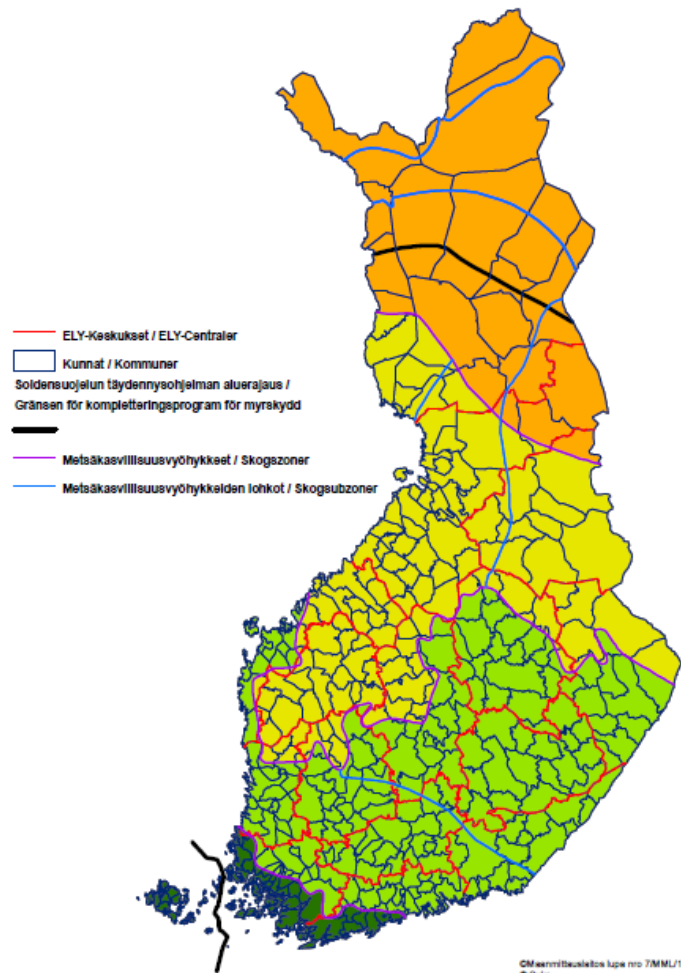
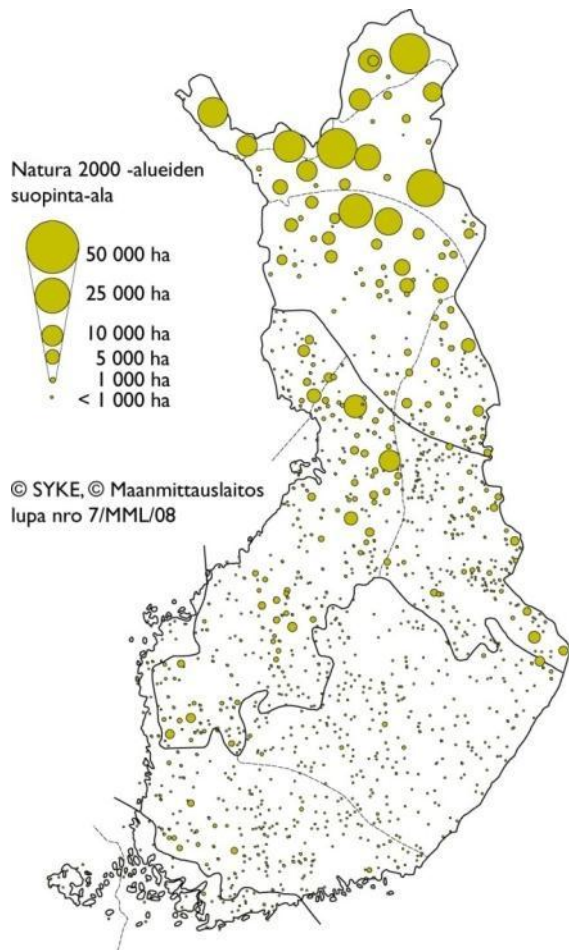
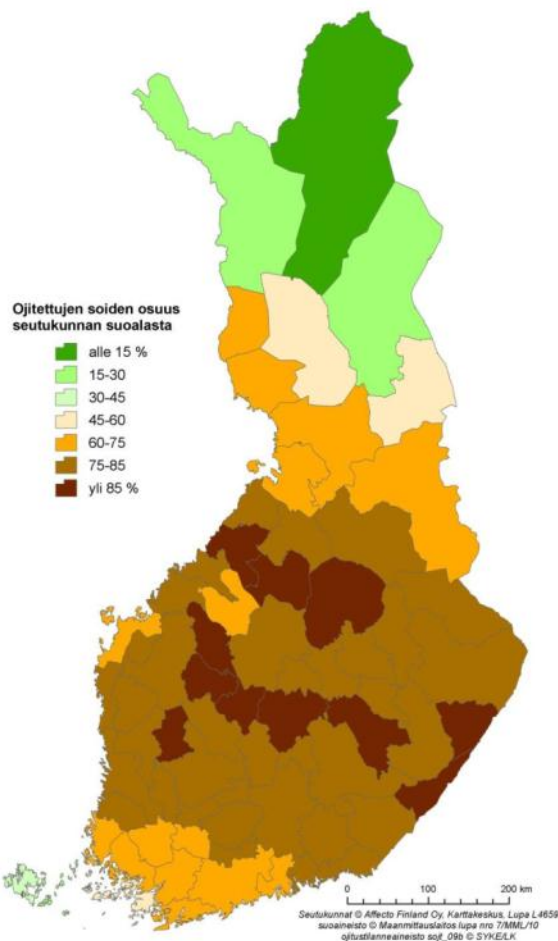

Suojeluohjelman laatimisen taustalla kansainvälisiä ja kansallisia velvoitteita

- Kansainvälisen biologista monimuotoisuutta koskevan yleissopimuksen (CBD:n) strateginen suunnitelma 2011-2020
- Luonnonpääoma elämämme turvaajana (2011): luonnon monimuotoisuutta koskeva EU:n strategia vuoteen 2020
- EU:n luonto- ja lintudirektiivien tavoitteet: suotuisa suojelutaso
- Pääministeri Jyrki Kataisen hallitusohjelma
- Valtioneuvoston periaatepäätös soiden ja turvemaiden kestävästä käytöstä ja suojelusta 30.8.2012
- Suomen luonnon monimuotoisuuden suojelun ja kestävän käytön strategia ja toimintaohjelma 2012-2020: Luonnon puolesta – ihmisen hyväksi
- Toimintasuunnitelma uhanalaisten luontotyyppien tilan parantamiseksi 2011
- Lajisuojelun valtakunnallinen toimintaohjelma

Soiden ojitus- ja suojelutilanne

Ohjelma-alueen raja

Luonnonsuojeluohjelman sisältö

- Luonnonsuojeluohjelmassa on
 - mainittava ohjelman tavoitteet ja suojelukohteiden valintaperusteet
 - määriteltävä ohjelmaan kuuluvat alueet ja osoitettava ne kartoin
- Luonnonsuojeluohjelmasta on käytävä ilmi, millaisten toimenpiteiden on katsottava vaarantavan ohjelman tarkoituksen
- Suojeluohjelmasta laaditaan SOVA-lain mukainen ympäristöarviointi ja ohjelmaan liitetään selvitys sen taloudellisista ja sosiaalisista vaikutuksista

Soidensuojelutyöryhmän pätehtävät

- Valmistella ehdotus soidensuojeluohjelmaksi
 - Määritellä valintakriteerit, koota riittävä ja yhtenäinen tieto kohteiden luonnonarvoista, kuulla valmistelussa eri tahoja
 - Yksilöidä ja rajata ne suojeltavat suot, joiden luonnonarvot ovat valtakunnallisesti merkittäviä
 - Määritellä kunkin ehdotettavan kohteen suojelun tavoitteet, suojelua vaarantavat toimet, suojelukeinot, toteuttamisen aikataulu ja vastuu sekä rahoitustarve
- Työryhmän ehdotuksen ja siitä saatavien lausuntojen pohjalta YM valmistelee soidensuojeluohjelman VN:lle hyväksyttäväksi alkuvuonna 2015

Soidensuojelun täydennysohjelman tavoitteet

- Ohjelma täydentää nykyisen suojelualueverkon alueellista ja ekologista edustavuutta, suoalueiden välistä kytkeytyvyyttä sekä parantaa suoluonnon suojelutasoa
- Ohjelman kohteet ovat hydrologisesti säilyviä tai palautettavissa olevia, soiden uhanalaisten ja alueellisesti arvokkaiden luontotyyppien ja eliölajien esiintymiä
- Ohjelmakohteiden valinta perustuu laajoihin paikkatieto- ja selvitysaineistoihin, jotka kootaan tietokantaan (SYKE, Metla, GTK, maakunnan liitot, ELYt, tutkijat ja harrastajat)
- Olemassa olevan tietopohjan kattavuutta ja yhtenäisyyttä parannetaan maastokartoituksin 2013-2014

Osallistaminen ja kuuleminen ohjelman valmistelussa – 3 päävaihetta

1. Luonnonsuojeluohjelman laatimisen käynnistyessä asiasta tiedotetaan laajasti, jotta luodaan edellytykset asiasta käytävälle julkiselle keskustelulle ja yleisön osallistumiselle
2. Suojeluohjelmaluonnoksesta ja ympäristöselostuksesta kuullaan
 - Maanomistajia, joita ohjelma voi koskea
 - Asianomaisia viranomaisia, kuntia, maakunnan liittoja sekä valtakunnallisia luonnonsuojelu- ja maanomistajajärjestöjä
 - Yleisöä
3. Luonnonsuojeluohjelman hyväksymistä koskeva päätös annetaan tiedoksi ja siitä tiedotetaan
 - Valituskelpoinen päätös

Viestintä soidensuojelusta

- Nettisivu avattu, tiedotteita ja lehtijuttuja alkaen 15.10.2012
www.ymparisto.fi/soidensuojeluohjelma
- Julkinen tiedotus ja kuuleminen 23.1. -1.3.2013 (LSL, SovaL)
- Otakantaa 23.1.-13.2. ja alkuseminaari yleisölle 29.1.2013
- Viranomaisneuvottelu 5.2.2013
- Alueellinen tiedottaminen käynnistyy
- Alueellisten yhdyshenkilöiden yhteystiedot nettiin
- Alueelliset yleisötilaisuudet keväällä 2013 ja 2014
- Julkinen kuuleminen ohjelmaluonnoksesta syksyllä 2014
- Loppuseminaari yleisölle ja sidosryhmille syksyllä 2014
- Tiedottaminen hyväksytystä ohjelmasta 2015

Suojeluohjelman oikeusvaikutukset

- toimenpiderajoitus

- Valtioneuvoston hyväksymään suojeluohjelmaan kuuluvalla alueella ei saa suorittaa sellaista toimenpidettä, joka vaarantaa alueen suojelun tarkoituksen
- Soidensuojeluohjelman tarkoitus on turvata soiden vesitaloudellinen ja ekologinen kokonaisuus
 - Lähtökohtaisesti kielletty ojitus, turpeenotto, raivaaminen pelloksi, uhanalaista lajistoa häiritsevä toiminta
 - Metsänhakkuu kohdekohtaisesti harkiten
- Ohjelman tarkoitusta ei pääsääntöisesti vaaranna
 - Jokamiehen oikeuksiin perustuva virkistyskäyttö
 - Porotalous, puolustusvoimien toiminta
- Suhtautuminen metsästyksen harkitaan kohdekohtaisesti suojelun toteutusvaiheessa

Suojeluohjelmaan valittujen alueiden suojelun toteuttaminen

- Ympäristöministeriön ryhdyttävä välittömästi toteuttamiseen
- Toteuttamisjärjestyksessä huomioidaan suojeltavien arvojen merkitys ja niitä uhkaavat tekijät
- Toteuttamistapa valitaan suojelun tarkoituksen mukaan
- Yksityismaalla ensisijaisesti vapaaehtoisin keinoin
- Alueen omistajalla oikeus vaatia alueensa lunastamista, kun 4 vuotta on kulunut ohjelman hyväksymisestä ja päätöksen lainvoimaiseksi tulemisesta

Suojelusta maanomistajalle täysi korvaus

- Vapaaehtoinen suojele
 - Hankittaessa alue valtiolle kauppahinnasta sovitaan
 - Yksityisen suojelualueen perustamisen yhteydessä korvauksesta sovitaan
- Jos suojelun toteutus ei etene vapaaehtoisin keinoin
 - Alueen hankkiminen valtiolle lunastamalla
Lunastuslain (603/1977) mukainen lunastustoimitus ja täysi korvaus
 - Pakkorauhoitus
Valtio korvaa, jos omistajalle aiheutuu merkityksellistä haittaa.
Jos korvauksesta ei sovita, se määrätään lunastuslain mukaisessa lunastustoimituksessa

Luonnonsuojelualueen perustaminen yksityisen omistamalla alueella

- Maanomistajan hakemuksesta tai suostumuksella ELY voi perustaa muun suojelualueen yksityiselle maalle (ns. YSA-alue)
- Sopimus alueen rauhoitusmääräyksistä ja maanomistajalle maksettavista korvauksista
 - Rauhoitusmääräykset määritellään kohdekohtaisen suojelutarpeen mukaan
 - Oikeus päättää metsästyksestä säilyy maanomistajalla
- Yksityisen suojelualueen perustaminen ilman maanomistajan suostumusta ELY:n päätöksellä (ns. pakkorauhoitus)
 - Rauhoitusmääräykset vastaavat käytännössä toimenpiderajoituksia
 - Asianosaisten kuuleminen ja valituskelpoinen päätös
 - Merkityksellisestä haitasta korvaus maanomistajalle sopimusteitse tai lunastustoimituksessa

Luonnonsuojelun alueen perustaminen valtion omistamalla alueella

- Kansallispuisto ja yli 1000 ha suuruinen luonnonpuisto perustetaan lailla
- Muu luonnonsuojelun alue perustetaan valtioneuvoston asetuksella, alle 100 ha alueet ympäristöministeriön asetuksella
- Alueen perustamissäädöksellä saatetaan voimaan luonnonsuojelulain 13- 15 §:en mukaiset rauhoitusmääräykset
 - Luontoa muuttava toiminta kielletty
 - Sallittu toimenpiteet, joita alueen hoito tai käyttö edellyttää ja jotka eivät vaaranna alueen perustamistarkoitusta
 - Alueen hallinnasta vastaavan viranomaisen luvalla sallittuja toimenpiteitä
 - Muun luonnonsuojelun alueen osalta eräistä rauhoitussäännöksistä, kuten metsästyksestä, voidaan säätää tarkemmin valtioneuvoston asetuksella

Luonnonsuojelulain metsästystä koskevat rauhoitussäännökset (LSL 13, 15 ja 17 a §)

- Luonnonvaraisten eläinten pyydystäminen, tappaminen ja hätyyttäminen on kielletty
- Alueen hallinnasta vastaavan viranomaisen luvalla sallittu:
 - Vähentää vierasperäisen taikka liian runsaslukuisen tai muuten vahingollisen lajin yksilöiden lukumäärää
 - Poistaa pyyntiluvanvaraisen riistaeläinlajin yksilöitä, jotka suojelualueen ulkopuolella aiheuttavat ilmeisen uhan ihmisen turvallisuudelle tai merkittävää taloudellista vahinkoa omaisuudelle
 - Kansallispuistossa ajaa hirveä metsästyksen yhteydessä
- VN-asetuksella perustettavilla muilla luonnonsuojelualueilla
 - Metsästyslain 8 §:n mukaisella alueella metsästys pääsääntöisesti sallittu, voidaan tietyin edellytyksin rajoittaa
 - Metsästyslain 8 §:n alueen ulkopuolella metsästys pääsääntöisesti kielletty, voidaan tietyin edellytyksin sallia

Luonnonarvojen parempi huomioon ottaminen ympäristönsuojelulaissa (YSL)

- Hallitusohjelman mukaan tavoitteena selvittää luonnonarvojen huomioon ottaminen ympäristönsuojelulaissa ja sen vaikutukset
- Valmistelu osana YSL:n kokonaisuudistusta, projekti 4
- HE-luonnos lausunnolla vuoden vaihteessa, eduskuntaan kesällä 2013
- Toiminnan sijaintipaikan muiden kuin lailla suojeltujen luonnonarvojen huomioon ottaminen lupaharkinnassa
- Tarkastelussa olleet sääntelyvaihtoehdot:
 - ympäristönsuojelulaki (luonnonarvot kokonaisvaltaisesti)
 - maa-ainelaki (luonnonarvot vain turvetuotannossa)
 - vesilaki (luonnonarvot vain turvetuotannossa)
 - Ns. 0-vaihtoehto (ei lainsäädäntömuutoksia vaan tehostetaan nykyisen lainsäädännön täytäntöönpanoa)

Ehdotus: YSL:iin uusi pykälä toiminnan sijoituspaikan luonnonarvoista

- Ympäristölupaa edellyttävä toiminta sijoitettava siten ettei toiminnan sijoituspaikalla aiheudu valtakunnallisesti tai alueellisesti merkittävän luonnonarvon turmeltumista
- Luonnonarvon merkittävyyttä arvioitaessa huomioon otettaisiin
 - Sijoituspaikalla esiintyvien lajien ja luontotyyppien uhanalaisuus
 - Esiintymän merkittävyys ja laajuus
- Huomioon voitaisiin ottaa myös sijoituspaikan merkitys
 - osana luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeiden alueiden muodostamaa verkostoa
 - alueen ulkopuoliselle luonnolle ja sen toiminnalle
- Sijoituspaikan soveltuvuuden arvioinnissa huomioon voitaisiin ottaa myös erityiset kauneus- ja maisema-arvot
 - ne eivät voisi yksinään olla luvan epäämisperusteena

Ehdotus: YSL:iin uusi pykälä toiminnan sijoituspaikan luonnonarvoista

- Säännöstä ei sovellettaisi jos:
 - lupaviranomaisena on kunnan ympäristönsuojeluviranomainen
 - koskisi vain AVlen lupatoimivaltaan kuuluvia toimintoja
- luonnonarvot on tutkittu maakunta- tai oikeusvaikutteisessa yleiskaavassa
- toiminnan sijoituspaikalla on hyväksytty asemakaava
 - rajaisi valtaosan luvanvaraisista toiminnoista ulkopuolelle